

творчих) станів свідомості. Він навчається входити в область абсолютної свідомості і мислити в ній особистісно-компетентно, комплексно (філософсько і психолого-фізіологічно), набуваючи тим самим універсальний творчий досвід. При цьому повинна постійно пульсувати сильна мотивація самовизначення – бажання перевести теоретичні знання про особистість у живі форми власної творчої поведінки. Можна такі феномени абсолютної свідомості, як інтуїцію, уяву, образне мислення, емпатію, абсолютні почуття тощо трансформувати у вищі здібності через практичні заняття музикою, поезією, образотворчим мистецтвом тощо;

- крім освоєння суто професійних знань та вмінь, майбутній спеціаліст повинен вміти орієнтуватись в постійно зростаючому потоці інформації, володіти розвиненими комунікативними навичками, а також бути готовим до постійного оновлення і розширення знань з різних областей, тобто мотивованим до здійснення неперервної освіти.

Виконати ці функції зможуть лише спеціалісти із сильною мотивацією до подальшого професійного зростання і власного самовдосконалення. Гострота проблеми визначається надзвичайною складністю і неоднозначністю тих явищ, які відбуваються сьогодні в культурі й освіті, в соціокультурній ситуації в цілому. Змінювати практику необхідно вже сьогодні, знаходячи ефективні шляхи професійної підготовки майбутніх учителів мистецтва, розвитку в них високого рівня культури, рівня творчого мислення, уяви, гнучкого підходу до вирішення проблем з точки зору принципів гуманізму й готовності до діалогу культур.

Література

1. Зязюн І.А. Культура в контексті політики та освіти // Мистецтво і освіта. – 1998. №2.
2. Кабалевский Д.Б. Воспитание ума и сердца: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1981.
3. Маньковская Н.Б. Саморефлексия неклассической эстетики // Эстетика на переломе культурных традиций [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.iu.ru/biblio/arhive/mankovskaja-estetika-na/00aspx>.

УДК [37.0:7] “20”

А. Левченко

Вихователь КЗДНЗ №57 ВМР

A.Levchenko

Educatorcommunal

Institution DNR №57 OfVCC

ПИТАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ XXI СТОЛІТТЯ

THE QUESTION OF ART STUDIES IN THE CONTEXT OF THE SOCIO-CULTURAL SPACE OF THE XXI CENTURY

Анотація. У статті розглянуто актуальні питання методології мистецької освіти стосовно реалій сьогодення та специфіку використання методологічних підходів і принципів з точки зору сучасних тенденцій мистецької освіти

Зазначається що соціально-культурний процес має три взаємопов'язаних види діяльності: культурної творчості, культурно-просвітньої роботи та культурно-дозвільної діяльності. Розглянуто методологічні орієнтири досліджень проблеми розвитку мистецької освіти, серед яких: основні закони діалектики, принцип історизму та синергетична парадигма.

Abstract. The objectives of the article are deals with topical issues of the methodology of artistic education in relation to the realities of the present.

Ukraine's integration into the world educational space requires continuous improvement of the national education system, finding effective ways to improve the quality of education, testing and implementation of innovative educational systems according to the world trends and requirements of the labor market". Scientists admit that thanks to cultural approach, indirect impact of social factors on artistic creativity, nature and uniqueness of different types of art have become obvious.

Ключові слова: мистецька освіта, методологічний підхід, принцип, соціокультурний простір, сучасний підхід.

Key words: artistic education, methodological approach, principle, modern trends, socio-cultural space.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному соціокультурному просторі України питання щодо пошуку інноваційних шляхів змістового наповнення мистецької освіти залишається дискусійним, і потребує широкого усвідомлення міжнародним педагогічним

співтовариством. Самемистецька освіта виконує важливу роль як у збереженні та розвитку національних культурно-освітніх традицій, так і сприяє процесу її інтеграції у міжнародний освітній простір.

Як невід'ємна складова духовної культури людства, мистецтво вчить розумінню та прийняттю іншої людини, сприяє становленню толерантної свідомості, гуманістичної спрямованості особистості. Емоційно-ціннісний, чуттєвий досвід, який відтворено у мистецьких творах, можливо досягнути лише через співпереживання, тобто проживання художнього образу та присвоєння його як власний досвід. У цьому є особлива роль і своєрідність мистецької освіти, завдання якої передбачає духовний розвиток особистості, її пізнавальних інтересів, емоційної чуйності і прояву естетичних почуттів, засвоєння художнього досвіду поколінь і емоційно-ціннісних критеріїв життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі тенденції розвитку мистецької освіти базуються на концепції філософії освіти (В. Андрущенко, В. Бех, Л. Губерський, В. Кремін, В. Лутай, М. Михальченко, І. Пригожин, М. Степко та ін.), теоретико-методологічних працях учених І. Зязюна, В. Лугового, Г. Костюка, А. Флієра та ін. результатом освоєння суб'єктом істотних властивостей навколишньої дійсності, відтвореної у художніх образах, потужну галузь теорії і практики людського розвитку. Змістом мистецької освіти Г. Падалка вважає спрямовану на загальний і художній розвиток особистості систему педагогічно адаптованих художньо-практичних умінь, навичок, знань, досвіду ціннісного ставлення до мистецтва та досвіду творчої діяльності [5, с. 8].

Мета статті полягає у розкритті основних теоретичних питань щодо методології мистецької освіти в контексті соціокультурного простору XXI століття, визначенні завдань та основних методологічних підходів мистецької освіти у контексті становлення нової педагогічної мистецької формації, а також окресленні перспективних напрямів розвитку мистецької освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Культурно-духовний розвиток є важливим чинником формування повноцінної, всебічно розвинутої особистості. Від рівня культурно-духовного розвитку особистості, ціннісних орієнтирів, закладених в її свідомість, реалізації цих орієнтирів у повсякденному житті залежить формування якісно нового майбутнього українського суспільства. Кожна особистість набуває культурно-духовні цінності у безпосередній залежності від культурного середовища, простору, в якому відбувається її соціалізація і який є зовнішнім чинником її культурного зростання. Важливими формами духовної культури є мистецтво, людські здатності, які проявляються в діяльності, зокрема знання, уміння, навички, естетичний розвиток, а також заклади, які забезпечують цей розвиток, в т.ч. школи [6, с. 139].

Сьогодні початкова мистецька освіта має значний попит у суспільстві. За статистикою, кожна друга-третья дитина, залучена до позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку, навчається в дитячій мистецькій школі. Попри це, спостерігається поглиблення невідповідності між законодавчими гарантіями доступності початкової мистецької освіти та реальним державним її забезпеченням, неможливість реалізації в повному обсязі функцій спеціалізованих мистецьких шкіл. Складна економічна ситуація в країні, скорочення видатків на соціокультурну сферу, залишковий принцип фінансування культури зумовлює основні проблеми початкової мистецької освіти. Це, в свою чергу, позначається на рівні культурно-духовного розвитку дітей, на широті охоплення початковою мистецькою освітою цього сегменту українського соціуму. Трансформаційні процеси, що відбуваються в сфері початкової мистецької освіти України сучасного періоду, зумовлюють необхідність її наукового супроводу, узагальнення та використання українського і зарубіжного досвіду, врахування загальноєвропейських тенденцій розвитку культурно-освітніх систем і на основі всебічного аналізу визначення нових шляхів розвитку системи початкової мистецької освіти як складової сучасного культурного простору України.

Важливим кроком у цьому напрямі стала розробка «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті», в якій наголошується на необхідності зміни «освітньої парадигми» на «діяльнісно-розвиваючу» і обов'язковому переході від інформаційно-репродуктивного навчання до особистісно-орієнтованого на всіх етапах навчання. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. зазначається, що «розвиток системи освіти в зазначеному напрямі ґрунтується на рекомендаціях Нової стратегічної програми європейського співробітництва в галузі освіти і навчання “Освіта і навчання 2020”. Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем, модернізації змісту освіти і організації її адекватно світовим тенденціям і вимогам ринку праці. Ключовим завданням освіти у XXI сторіччі є розвиток мислення, орієнтованого на стає майбутнє. Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а здатності самостійно їх застосовувати в нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян» [9, с.35].

Яскравим прикладом методологічних пошуків у сфері мистецької освіти може стати дискурс щодо розвитку її окремих складових. Так, музично-педагогічної освіта стала феноменом ХХ століття. Саме в минулому столітті вона відокремилась у самостійну галузь педагогічної освіти зі своєю структурою, інституційно оформленою у вигляді організаційних підрозділів педагогічних вишів; змістом, сконцентрованим у навчальних програмах і стандартах; організацією його засвоєння у процесі підготовки майбутніх учителів музики загальноосвітніх шкіл з метою формування їх музичної культури та педагогічної компетентності, що становить персональну, соціальну й державну цінність. [8, с. 5–6].

Протягом століть людство не виробило більш ефективного способу реалізації завдання підготовки творчої особистості, митця, здатного (за М. Каганом) бути носієм самосвідомості нації (культура – духовність нації, мистецтво – самосвідомість нації, наука – свідомість нації) [3, с.34]. Таке становище цілком задовольняло потреби суспільства, соціокультурний запит і усіх донині існуючих учасників культурної діяльності

Якщо в доіндустріальному суспільстві мистецькою діяльністю вважалася діяльність в галузі музики, образотворчого мистецтва, театру, то з появою нових технічних засобів і нових видів мистецтва – кіно, телебачення, просторового дизайну, коло застосування поняття "мистецька освіта" розширилося і стало включати не тільки саму творчість, а й діяльність, пов'язану з колом предметів і засобів, що використовуються в творчій практиці. Світове, звукове, кольорове оформлення сцени театру або іншого простору змінюється на електронне, віртуальне, а кіно- і телекамера самі стали предметом діяльності інтелекту [10, с. 134]. Поступово мистецька складова, ще зберігаючи в першооснові навчання спілкування з майстром протягом тривалого часу, регламентованого необхідністю формування світогляду і практичних навичок у початківця, віддаляється від митця. Інтернеттехнології дають можливість кожному учаснику стати новим художником. Категорія професійних художніх навичок нерідко відходить на другий план. Прикладом є кінетичне мистецтво, перфоменс, частково – машинне мистецтво, відео-арт, поп-арт тощо. Генероване мистецтво взагалі дозволяє створення двовірної чи то тривірної графіки комп'ютером без участі людини. З'являються й нові форми дистанційного (заочного) навчання спілкування. Електронні технології дали можливість широкого доступу до світових мистецьких шедеврів різних континентів і епох, на яких мають формуватися естетичні смаки нового покоління, на яких і базується творче навчання, дали можливість суттєво скоротити затратну частину навчання, освітнього процесу, але й виключили з контексту навчання живе спілкування зацікавлених сторін. [2, с.37].

Сьогодні Україна прагне інтегруватися в європейський освітній простір, проте ще не визначене місце мистецької освіти у системі технологій Болонського процесу. Реформування структури, напрямів, спеціальностей, освітньо-кваліфікаційних рівнів, що було здійснене в 90-ті роки ХХ століття не було достатньо ефективним. Подібні експерименти вже проводилися у 1920-1930-х роках, коли відбулося реформування консерваторської традиції (були створені профшколи, технікуми, культосвітні училища, музично-драматичні інститути), що зводилося до утилітарного спрощення. Суспільна практика засвідчує безумовну життєздатність академічної системи мистецької освіти. Красномовним свідченням цього є той факт, що не лише випускники, а й учні та студенти вітчизняних мистецьких навчальних закладів є постійними володарями високих нагород найпрестижніших міжнародних конкурсів, фестивалів, виставок, демонструючи всьому світу високий рівень українського мистецтва [7, с. 392].

У сучасній фаховій мистецькій освіті науковцями виділяються та обґрунтовуються наступні завдання: стимулювання емоційного розвитку і художнього мислення, активізація творчого потенціалу через засвоєння різних видів художньої діяльності; створення умов для широкої базової освіти, що дає змогу швидко переключатися на суміжні галузі професійної діяльності; оволодіння системою поглядів, згідно з якими фахові знання спрямовуються на формування моральності, особистісної культури, ціннісної свідомості. . [4, с.78]. Вирішення цих завдань потребує не просто удосконалення змісту і організації навчального процесу у вищій школі, а впровадження таких інновацій, які б об'єктивно відповідали новим вимогам і створювали умови для їх реалізації. Пріоритетного значення у методології сучасної мистецької освіти набули особистісно зорієнтований, культурологічний і діалогічний підходи. Дослідниця О. Щолокова визначає, що «саме вони найбільш повно сприяють гуманізації навчального процесу, уможлижуючи досягнення гармонії у відносинах між особистістю і соціальною сферою життя. Завдяки їм поповнюються і поглиблюються знання студентів, підвищується рівень сформованості певних якостей, а також збагачуються життєві компетенції» [11, с. 45]. Вона додає, що найважливішою проблемою мистецької освіти стає її особистісна орієнтація, а особистісно орієнтована освіта зосереджена на розвитку таких функцій, які людина виконує у своїй життєдіяльності: виборі й цілепокладанні, рефлексії, самовизначенні, прийнятті рішень і відповідальності за їх виконання. Дослідниця зазначає, що у навчальному процесі

це проявляється у трьох аспектах: пізнанні предметного світу, культурному спілкуванні і потребі в самоосвіті [11, с. 13].

Науковці визнають, що важливим напрямом мистецької освіти став культурологічний підхід до процесу навчання. Завдяки йому стає зрозумілим опосередкований вплив соціальних факторів на художню творчість, природу й унікальність різних видів мистецтва, проявляються закономірності їхнього розвитку в суспільстві. До перспективних напрямів подальшого розвитку фахової мистецької освіти відноситься й діалогічний підхід. Його теоретичні засади ґрунтуються на філософсько-антропологічній характеристиці категорії «діалог», що розглядається, з одного боку, як мова людської свідомості і самосвідомості, а з іншого — як основна форма їх реалізації. Застосування діалогічного підходу дозволяє вирішувати проблему естетичного взаємовпливу людини і світу, індивідуального підходу до навчання і виховання, аксіологічної взаємодії викладача і студентів з мистецтвом. Утворення останнього зв'язку можна вважати мистецько-педагогічним діалогом. Його використання у навчально-виховному процесі зумовлюється діалектичністю будь-якого пізнання, що ґрунтується на принципі множинності знань про один об'єкт і на особистісних судженнях суб'єкта про нього [11, с. 15].

Провідними методологічними підходами, які стосуються мистецької освіти, науковці визнають також системно-синергетичний, аксіологічний, гуманістичний та ін. Але найбільшу увагу науковці приділяють системному підходу. Учені визначають системний підхід як засіб вивчення, аналізу й узагальнення педагогічних фактів і явищ у діалектичному процесі пізнання. Саме системний підхід дає викладачеві змогу інтегрувати свій предмет із іншими фаховими дисциплінами, чітко визначати пріоритетні напрямки викладання, структурувати навчальні завдання. Щодо вирішення питань організації процесу навчання, послідовність проведення системного аналізу наступна: формулювання кінцевої мети навчання, визначення вихідного рівня знань студентів; відбір змісту навчального матеріалу; розробка конкретної технології організації навчального процесу; здійснення навчання; проведення контрольних замірів, аналіз та оцінка результатів. Системний підхід дозволяє визначити перспективи навчання, його основні взаємодіючі компоненти з урахуванням провідних тенденцій і принципів суспільного розвитку; реальні потреби і можливості суб'єктів навчання, координацію і субординацію таких великих систем, як освіта, наука і мистецтво. А також він відображає не тільки кількісне, а й якісне зростання освіти взагалі, оскільки дає можливість прогнозувати освітні процеси з урахуванням вимог суспільства до освіти [9, с. 23].

Висновки з даного дослідження. Володіючи глибокими професійними знаннями, уміннями і навичками, сучасні фахівці мистецького профілю повинні розуміти основи системних наук, бачити місце своєї предметної області у світі системних і історичних закономірностей природи і суспільства, знати міжнародні стандарти і впроваджувати їх у свою діяльність. Тобто удосконалення мистецької освіти має розглядатись як соціально-історичний феномен у контексті зіставлення традиційних підходів і сучасних тенденцій, а також у вимірюванні інноваційної ролі цього феномена на рівні суспільного розвитку. Таким чином, багаторічний досвід виховання творчих особистостей яскраво свідчить про ефективність сучасної системи мистецької освіти і доводить її життєздатність. А інтеграція мистецької освіти в культурний простір Європи можлива лише з урахуванням власних мистецьких традицій, національної специфіки, найкращих вітчизняних здобутків у підготовці мистецьких кадрів.

Перспективи подальших досліджень. У галузі фундаментальних проблем розвитку мистецької освіти перспективними напрямками виділяються такі аспекти дослідження, як виявлення і обґрунтування організаційних засад мистецького навчання. Вони включають визначення наукових підходів до розробки змісту навчальних мистецьких дисциплін, виявлення дидактичного підґрунтя для складання навчальних планів, їх змістового і структурного удосконалення, створення сучасних моделей технологічного забезпечення мистецького навчання, проблеми моніторингу мистецького педагогічного процесу.

Література

1. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті / Ю. П. Богуцький, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук, Л. М. Новохатько; [за ред. Ю. П. Богуцького]. - К.: Знання, 2007. - 679 с
2. Зязюн І. А. Педагогіка і психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи / І. А. Зязюн. — К. : КПЕК, 2003. — 679 с
3. Каган М.С. Філософія культури / Санкт-Петербург: Петрополіс, 1996. – 416 с.
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс].
5. Падалка Г.М. Мистецька освіта: сучасні проблеми розвитку / Г.М. Падалка // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти: збірник – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – С. 3-9.
6. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: підруч. / І. В. Петрова – К.: Кондор, 2005. – 408 с.

7. Коваль Т. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів у контексті парадигмального оновлення сучасної освіти / Т. Коваль // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. - 2016. - № 3. - С. 390-398.
8. Кочубей Н. В. Синергетичне світобачення: наукові і педагогічні аспекти: монографія / за ред. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. – 5–6 с.
9. Шабанова Ю. О. Системний підхід у вищій школі: підручник / Ю. О. Шабанова. — Дніпропетровськ : НГУ, 2014. — 120 с.
10. Шикирінська О.А. Художньо-естетична освіта як невід’ємна складова фахової підготовки майбутнього вчителя початкових класів / О.А.Шикирінська // Теорія і методика мистецької освіти: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф.: зб. наук. пр.:— К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. — Вип. 8 (13). — С. 130-134.
11. Щолокова О. П. Мистецька освіта у контексті сучасних наукових досліджень. [Електронний ресурс] / О. П. Щолокова // Професійно-художня освіта України : зб. наук. праць / редкол. : І. А. Зязюн (голова), В. О. Радкевич, Н. М. Чепурна(заступники голови) та ін. — Київ ; Черкаси : Черкаський ЦНТЕІ, 2007. — Вип. 4. — С. 12–16.

УДК 378.673.016:78.071.3

Лінь Янь

аспірант НПУ імені М.П.Драгоманова

Хуан Ге

аспірант НПУ імені М.П.Драгоманова

Lin Yang

Postgraduate student of the MP Drahomanov NPU

Juan Ge

Postgraduate student of the MP Drahomanov NPU

ГОТОВНІСТЬ ДО ХУДОЖНЬО-ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СВІТЛІ СУЧАСНИХ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ

READINESS TO ARTISTIC INTERPRETATION ACTIVITY IN THE LIGHT OF MODERN METHODOLOGICAL APPROACHES

Анотація. В статті розглянуто феномен «готовність до художньо-інтерпретаційної діяльності» з позицій сучасних наукових підходів. З’ясовано, що діяльнісна складова готовності виявляється у налаштованості студентів на вокальне вдосконалення, здатності на подолання виконавських труднощів, адекватній самооцінці результатів власних дій, що забезпечує високі результати праці вчителя в музично-педагогічній діяльності. Функціональний підхід визначає готовність як вибірккову активність, установку, усвідомлену поведінку людини, що спонукає її до діяльності. Застосування особистісно орієнтованого підходу при підготовці китайських студентів дає змогу спрогнозувати лінію вокального розвитку кожного і впливати на їх навчальну діяльність.

Ключові слова: вчитель, готовність, художньо-інтерпретаційна діяльність, студенти, музичний твір, діяльнісний, особистісно орієнтований, функціональний підходи.

Key words: teacher, readiness, artistic and interpretive activity, students, musical composition, activity, personally oriented, functional approaches.

В умовах розбудови та постійних змін у сучасній освітній системі проблема підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів є особливо актуальною. Сучасний Китай прагне створити таку систему освіти, котра відповідала б викликам часу і потребам сучасної молоді, а тому шукає нові моделі розвитку. З цих позицій особливої уваги потребує підготовка вчителів мистецьких спеціальностей, складовою якої є формування готовності китайських студентів до художньо-інтерпретаційної діяльності.

Успішна художньо-інтерпретаційна діяльність учителя музичного мистецтва створює необхідні передумови для налагодження тісного взаємозв’язку між історичним минулим і сьогоденням, традиційним та інноваційним у суспільному житті, сучасним і майбутнім у розвитку естетичних форм свідомості. У процесі художньої інтерпретації музичних творів вчитель відкриває простір для плідного культурного діалогу між старшим і молодшим поколінням, спонукає учнівську молодь до прийняття на особистісному рівні виважених та відповідальних рішень, що стосуються системи культурних цінностей, світоглядних та моральних орієнтацій, естетичних ідеалів.

Слід зазначити, що окремі аспекти вказаної проблеми знайшли висвітлення у працях учених різних галузей знань: філософії, естетики, культурології, музикознавства, психології та педагогіки. У результаті проведених досліджень вдалося визначити ряд теоретичних положень, що характеризують художньо-інтерпретаційну діяльність учителя, її культурологічну та психолого-педагогічну зумовленість.